

„A DÉMONOK KÖZTÜNK VANNAK”

A Szkeptikusok X. Országos Konferenciáján
elhangzott előadások gyűjteménye

*A Szabadművelődés Háza
Székesfehérvár, 2004. november 13.*

Megjelent a
Szabadművelődési fóliánsok
sorozat 3. részeként.

Sorozatszerkesztő:
Tóth László

Szerkesztette:
Pintér András és Trupka Zoltán

Lektorálta:
dr. Nagy Rezső

Borítóterv:
Sz.Büki Zsuzsanna, Trupka Zoltán

Fotók:
Trupka Zoltán, Várhegyi Péter

ISBN 963 9558 34 6

A gyűjtemény

A Szabadművelődés Háza
és a

KODOLÁNYI JÁNOS FŐISKOLA

közös kiadványa

Kedves Olvasó!

Megtisztelő számomra, hogy *A démonok köztünk vannak* című konferenciakötet előszavát én írhatom, mint ahogy örömömre szolgált, hogy a Kodolányi János Főiskola támogathatta ezt a jubileumi kiadványt.

Európai civilizáció történetet tanítva magam is folyamatosan szembesülök az áltudományosság romboló hatásával. Ékes példája ennek az, amióta egy német történész (nevét nem írom le, nehogy reklámot csináljak ezzel is neki) megkérdőjelezte a korai középkor legfontosabb államilakulatának a létét, minden új csoportnál ennek a könyvnek az elemzésével kell kezdenem a programot. Az elemzés során pontról pontra kell megmutatnom hallgatóimnak, hogy a szerző hol téved csak egyszerűen, hol nem vette tudatosan figyelembe a meglévő hiteles forrásokat és hol csapja be a tájékozatlan olvasót tudatosan, üzleti megfontolásokból. Kénytelen vagyok ennek a témának egy egész előadást szentelni évek óta. Sajnálatos, hogy a történettudomány módszertanát ma ilyen negatív példán keresztül kell a hallgatóknak bemutatnom.

A démonok köztünk vannak. A fent jelzett úriember, a pénz démonának áldozta fel tudományos hitét, de a tanulmánykötetben még további tanulságos tényekkel találkozhatunk, így azok számára is elérhetővé válik a konferencia, akik nem tudtak jelen lenni.

Meggyőződésem, hogy a démonokat soha nem tudjuk kiűzni közülünk, sem a ráció, sem a hit nevében, de ezt a küzdelmet soha nem szabad feladni, mert életünket befolyásolhatja, ha ezek a démonok eluralkodnak rajtunk.

Kellemes démonűzést kívánok minden olvasónak!

Dr. Szabó Péter
Főigazgató
Kodolányi János Főiskola

Bevezetés

„*A démonok köztünk vannak*”

Ezt a címet adtuk a Szkeptikusok X. Országos Konferenciájának, melynek hagyományosan A Szabadművelődés Háza adott otthont. Ezen a rendezvényen mutattuk be a jubileum méltó megünneplésének szánt gyűjteményt *Gondolkodjunk, ha már vagyunk* címmel. A Szabadművelődési főlíansok sorozat 2. kiadványaként megjelent kötet válogatás az elmúlt évek

Jelen könyvecske a sorozat 3. tagjaként nem titkolt hagyományteremtési szándékkal jelenik meg. Ezúttal a tizedik konferencián elhangzott előadások anyagát tárjuk az olvasó elé. Ennek oka legfőképpen az a megőrzésre érdemes szellemi érték, ami az évente egyszer sorra kerülő összejövétel programját jellemzi. Nem minden esetben közzöltük szó szerint az elhangzottakat, néhány esetben a szerzők azonos témájú tanulmányukat, cikküket bocsátották rendelkezésünkre.

A jeles rendezvény címbeli mottóját Carl Sagantól kölcsönöztük. A neves csillagász és ismeretterjesztő *Korok és démonok* című, magyarul is megjelent kiváló könyvében arról ír, hogy minden kornak megvoltak a maga démonai. A józan ész, az értelem nevében és érdekében azonban túl kellett lépni a túlvilági hiedelmeken, és fellépni azok ellen, akik az emberek hiszékenységét kihasználták, nem egyszer jelentős károkat okozva

tevékenységükkel. Napjaink sokat bírált civilizációját tekintve viszont érdemes belegondolni, hol tartanánk, ha minden apró ügy elintézése előtt áldozatokat mutatnánk be az égieknek... A régi babonák ma is léteznek, csupán új köntösben tűnnek fel. Mindaz, amit tudunk, és amit elértünk, nem varázslat, földöntúli hatalmak segítségével sikerült, hanem tehetséggel, tudással és *tudománnyal*. Az áltudományos és tudományellenes nézetekkel szemben, az értelem és a józan ész védelmében lépnek fel a szkeptikusok ma is. Ehhez nyújt segítséget a résztvevőknek az 1995 óta minden évben, a Tényeket Tisztelők Társaságával közösen megrendezett konferencia. Ennek a kiadványnak sem más a célja, mint tájékoztatni, segíteni mindazokat, akik ötletekkel, értékes gondolatokkal kívánnak gazdagodni és esetleg némi tettekeszséget is éreznek magukban a reklámok és a bulvársajtó népbútító ténykedéseivel szembeni fellépésre. Bízunk abban, hogy e kötet és esetleges folytatásai a maguk módján segítik majd azt a józan észért és a valódi tudományért folytatott küzdelmet, melyre sajnos minden bizonnyal még sokáig égetően nagy szükség lesz, s amelynek legjelesebb „harcosai” közül néhányan e könyvben is megszólalnak.

Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozunk a konferencia támogatásáért *Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Kulturális Bizottságának, a TIT Fejér Megyei Egyesületének, az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Fejér Megyei Csoportjának, valamint az Axelero Bt-nek és a Datatrans Internet Kft-nek. A könyv létrehozásában nyújtott segítségért pedig Posztpisl Györgyinek és Varga Magdolnának.*

A szerkesztők

Tartalomjegyzék

MEGNYITÓ

Dr. Meskó Attila

Dr. Szelier András

Parajelenségek és paratudományok Részlet dr. Beck Mihály könyvéből

Hit, bizalom, hiszékenység

Dr. Galántai Zoltán: Korok és démonok

Bevezetés: a kreacionizmus és az intelligens tervezés

Minden a majomperrel kezdődött

A majomper utóélete

Út a náci biológiához: az előfutároktól a fajirtásig

A náci biológia alapelvei

Egy Nobel-díjas úr a Harmadik Birodalomból

Szovjet biológia: egy mezítlábas professzor karrierje

Kérdések, avagy a tudomány természete

Bán András: Meggyőzés – bizonyítékok nélkül

Ujvári Sándor: Miben hisznek a diákok?

Vélemények az áltudományról

Gyermektudomány

Ponori Thewrewk Aurél: Mit lát a szemtanú?

Az adatok tömege és megbízhatósága

Mennyi ideig láthatták a meteort?

Milyen alakja volt a meteornak?

Mekkorának látták a szemtanúk a meteort?

Milyen színűnek látták a meteort?

A meteor sebességére vonatkozó megjegyzések

Volt-e hangja a meteornak?

Mi lehetett a valóság?

Kommentár

Dr. Hegedüs Tibor: Az UFO észlelések „szakmódszertana”

Az UFO észlelések természetrajza

A fényforrástól tudatunkig

A terjedési közeg: a levegő

A fotografikus és videó rögzítés problémái

Ismeretlen ismerősök

Üzenet a jövőbe

Dr. Balázs Géza: A magyar nyelv rokonságairól

Dr. Aczél Petra: Retorika és meggyőzés

Retorika

Meggyőzés

A meggyőzés retorikája

A retorikus szöveg és a meggyőző hatás

Az affiliáció (érzelmi viszonyulás) megváltozása

A vélemény megváltozása

A cselekvés megváltozása

Összefoglalás helyett. Dr. Orosz László hozzászólása

A Szerzőkről:

Beck Mihály kémikus, akadémikus

Szöregen született 1929. november 14-én. A Szegedi Tudományegyetemen vegyészetet tanult 1948-52 között. 1952-68 között az egyetem Szervetlen és Analitikai Kémiai Intézetének tudományos munkatársa, 1968-99 között a KLTE fizikai kémiai egyetem tanára, 2000-tól em. prof. Az MTA Kémiai Kutató központ nyugalmazott tanácsadója. 1960-61-ben Koppenhágában, 1983-84-ben több amerikai egyetemen járt tanulmányúton. A Princeton és a Georgetown Egyetem vendégprofesszora volt. 300 tudományos dolgozata jelent meg, tudománytörténeti és tudományozóciológiai cikkeket is írt. 1976-85 között a Tudományos Etikai Bizottság elnöke, az Acta Chimica Hungarica, a Reaction Kinetics and Catalysis Letters, a Scientometrics, a Journal of Coordination Chemistry, a Magyar Kémiai Folyóirat szerkesztő bizottságának tagja. 1990-től a Magyar Természettudományi Társulat elnökségi tagja, a kémiai választmány elnöke. A kémiai tudományok doktora (1963) 1973-79 között az MTA levelező, 1979-től rendes tagja. 1999-től a KLTE díszdoktora. Elismerései között szerepel az Akadémiai díj, MTESZ-díj, Állami Díj (1985), Szent-Györgyi Albert-díj (1992), Polányi Mihály-díj (1995), Bugát Pál-émlékérem. Főbb művei: Komplex egyensúlyok kémiája (1965), Tudomány-áltudomány (1977), Akadémiai Kislexikon I-II. (társszerkesztője volt 1990-ben.). Cím: MTA Kémiai Kutatóközpont Anyag- és Környezetkémiai Kutatólaboratórium, 1025 Budapest, Pusztaszeri út 59-67. Telefon: (1) 325-7933/235, fax: (1) 325-7892 E-mail: beckm@chemres.hu

(Részletek a Ki Kicsoda 2004 című kiadványból)

Dr. Galántai Zoltán tudománytörténész, egyetemi docens (1964)

Az MTA Jövőkutató Bizottság tagja, a Távoli Jövő Kutatócsoport (BME) társalapítója, mintegy másfél tucat könyv (tudománytörténet, számítástechnika, egyéb) szerzője. Fő érdeklődési köre *jelenleg* a távoli jövő kutatása, illetve egyes, a SETI-vel kapcsolatos, elsősorban társadalomtudományi szempontú kérdések. Két lánya, felesége (akinek rendkívül sokat köszönhet) és kutyája van.

Honlap: <http://galantai.inno.bme.hu>, E-mail: zgalant@longfuture.inno.bme.hu

Bán András

matematika-fizika szakos tanárként végzett. Tanított általános és középiskolában, s egy rövid ideig főiskolán is. Hat éven át a TIT Országos Központjának volt munkatársa. Jelenleg a Magyar Asztronautikai Társaság ügyvezetője. Ismeretterjesztői pályája a budapesti Uránia Bemutató Csillagvizsgálóban indult, – Kulin György, Róka Gedeon és Ponor Thewrwek Aurél szellemi irányításával – ahol (mint külső munkatárs) 22 évig dolgozott. A hetvenes évek közepétől lett a Budapesti Ismeretterjesztő Társulat előadója; igen változatos körülmények között tartott csillagászati előadásokat, s vezetett ifjúsági szakköröket is. Legkedveltebb előadási témái világnézeti jellegűek.

Ujvári Sándor

1954. szeptember 16-án születtem Budapesten. A Budapesti Kölcsey Ferenc Gimnáziumban érettségiztem. 1979-ben szereztem első, villamosipari műszaki tanár szakos diplomámat. Nevelőtanárként helyezkedtem el a József Attila kollégiumban, és közben fizikát és matematikát tanítottam óraadóként. 1985-ben végeztem az ELTE Természettudományi Karán, mint fizikatanár. Még kollégiumi nevelőként kapcsolódtam be az Eötvös Loránd Fizikai Társulat munkájába. Hamarosan a megyei csoport titkárává választottak. Jelenleg a Társulat főtítkárhelyetteseként dolgozom.

Munkahelyeim: A kollégium után 15 évig dolgoztam a Bugát Pál Egészségügyi Szakközépiskolában, ezenkívül alapító tagja vagyok a Lánzos Kornél Reál gimnáziumnak, amelynek most is fizikatanára vagyok.

Szakmai érdeklődésem fontos eleme az atomfizika, az egyszerű, úgynevezett Hands-on kísérletek használata a fizikatanítás során és a fizika, mint tantárgy népszerűsítése. Részt veszek ezen kívül a magyar fizikusok folyóiratának, a Fizikai Szemlének a szerkesztésében is.

Email: ujvari@datatrans.hu

Ponori Thewrewk Aurél

A Pázmány Péter Tudományegyetemet végezte 1939-44 között. 1943-48 között az egyetem Csillagászati Intézetének díjtalan gyakornoka volt, 1947-51 között iparitanuló-iskolai tanár. 1951-től 1961-ig a Geofizikai Mérőműszerek Gyára kutató mérnökeként dolgozott. 1961-75 között a Táncsics Könyvkiadó felelős szerkesztője volt. 1963-tól 1975-ig a TIT Uránia Csillagvizsgáló igazgató-helyettese, 1975 és 1981 között a TIT Uránia Csillagvizsgáló és Planetárium igazgatója. 1983-88, illetve 1994-97 között az ELTE TTK csillagászati tanszékén csillagásztörténetet oktat. Kutatási területe: csillagásztörténet, csillagászati kronológia. 1989-2000 az újjáalakult Magyar Csillagászati Egyesület elnöke. 2002-ben (elsőként) megkapta a Kulin György emlékérmét. 2005 januárja óta a 45300-as sorszámú kisbolygó a Thewrewk nevet viseli.

Főbb művei: Bibliai csodák (1965), A betlehemi csillag (1981), Naptárunk története (1982), Csillagásztörténet (1988), Csillagok a Bibliában (1993), Divina astronomia (2001), Hajnali szép csillag (2003), Nyugatosok (2004), kb. 200 ismeretterjesztő szakkikk. Hobbi: hivatása.

Cím: 1014 Budapest, Bécsi kapu tér 7. Telefon: (1) 356-1793, e-mail: pta@freemail.hu

(A *Ki Kicsoda* 2004 alapján)

Hegedüs Tibor

Szegedi születésű. 1985-ben kapott fizikus diplomát a József Attila Tudományegyetemen. Fél éves speciális részképzés keretében asztrofizikát és égi mechanikát is tanult az odesszai Állami Mecsnyikov Egyetemen 1984-ben. Jelenlegi munkahelyén 1984 őszétől dolgozik. Egyetemi doktori címet 1996-ban, PhD fokozatot 1997-ben szerzett az ELTE-n „Gravitációelméletek tesztelése fedési kettőscsillagok apszismozgásának tanulmányozásával” című dolgozatával. 1994-től máig a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Csillagvizsgáló Intézetének igazgatója, 2001-től a Pécsi Tudományegyetem tb. docense, és a PTE Csillagászati Külső Tanszékének vezetője. Csillagászati kutatómunkáján felül különös érdeklődés fűzi a légkör-optikai jelenségek tanulmányozásához, és a földönkívüli civilizációkkal kapcsolatos problémákhoz. Az azonosítatlan fényjelenségekkel kapcsolatos bejelentéseket, dokumentumokat az alábbi címre vár: H-6501 Baja, PF. 116., tel.: 06-20-9370-042, E-mail: hege@electra.bajaobs.hu

Dr. Balázs Géza (1959) nyelvész, néprajzkutató:

Az ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszék, BDF Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára. A mai magyar nyelv és folklór kérdéseivel foglalkozik, szűkebb tudományterületei az antropológiai nyelvészet, a pragmatika, a szövegtan, valamint a nyelvi kultúra filozófiai, művelődéstörténeti, szociolingvisztikai megközelítése. 35 könyve, több száz tudományos, több ezer ismeretterjesztő publikációja jelent meg. Rádió- és tévéműsorai a magyar nyelvi kultúráról szólnak (Tetten ért szavak, Anyanyelvi szószóló, Hej, hej..., Szótár). A Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport megalapítója (2000), több tudományos társaság elnökségi tagja. A Magyar Szemiotikai Társaság titkára (1992-től). Fontosabb könyvei: The Story of Hungarian (1997), A magyar pálinka (1998), Magyar nyelvkultúra az ezredfordulón (1998), Magyar nyelvstratégia (2001), Magyar nyelvhelyességi

lexikon (2001), „A magyar nyelvnek elé mozdításáról...” Vitairat a nyelvművelésért (2005). Részletesebb önéletrajz és publikációk: www.due.hu (elnökség, tanulmányok). Elérhetőség: balazsge@due.hu. Levélcím: ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszék, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/a.

Aczél Petra, PhD:

1971-ben születtem, Budapesten. Az egyetem első évében már oktatói munkát vállaltam egy gimnáziumban, másodévtől, demonstrátorként stilisztika és retorika órákat tartottam. Az utóbbi érdekelt és foglalkoztatott igazán, ekkor még csak magyar szakon oktatták a tárgyat, de hamarosan általános is egyre nagyobb hangsúlyt kapott az egyetemi képzésben. Időközben a Patrona Hungariae Gimnáziumban kaptam állást, így fejeztem be az egyetemet, azért, hogy még ugyanabban az évben, 1995-ben folytathassam doktori tanulmányaimat. Az ELTE-n tovább tanítottam, s mellette a Tanárképző Főiskolai kar tanársegéde is lettem, majd a Pázmány Péter Egyetem Jogi karának oktatója. Retorikai tárgyú disszertációig, s doktori címem megszerzéséig publikáltam, önálló és társszerzőként is, igen sok helyen oktattam és adtam elő témámból. Jelenleg az egri Eszterházy Főiskola és az esztergomi Vitéz János Főiskola kommunikáció tanszékén dolgozom. Választott tudományterületemnek nem csupán igyekvő kutatója, de szenvedélyes művelője is szeretnék lenni: hiszek abban, hogy érvényes, hiteles forrása a megszólalásnak.